

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

ISBN 978-617-8430-05-4

© НУ «Одеська юридична академія, 2024
© Автори статей, 2024

СЕКЦІЯ 17. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЕЛЬНОГО, АГРАРНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

<i>Харитоновна Тетяна Євгенівна</i> РОЗВИТОК ДИСЦИПЛІН КАФЕДРИ АГРАРНОГО, ЗЕМЕЛЬНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА В ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	716
<i>Гавриш Наталя Степанівна</i> ДОСВІД ВЕЛИКОБРИТАНІЇ У ПРАВОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ В УКРАЇНІ	718
<i>Григор'єва Христина Антонівна</i> ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ АГРОПРОТЕКЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	720
<i>Годованюк Андрій Йосипович</i> КРИТЕРІЇ РОЗМЕЖУВАННЯ СУДОВОЇ ЮРИСДИКЦІЇ У ЗЕМЕЛЬНИХ СПОРАХ	722
<i>Заверюха Марина Михайлівна</i> ЩОДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ІНВАЗІЙНИХ ВИДІВ ДЕРЕВ В УКРАЇНІ	724
<i>Канівець Людмила Анатоліївна</i> ЩОДО ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ ПРАВА НА ЕКОЛОГІЧНУ ІНФОРМАЦІЮ	726
<i>Karakhanian Karuna</i> ELECTRONIC SALE OF LANDS AND RIGHTS TO THEM AS A MANIFESTATION OF DIGITALIZATION OF LAND LEGAL RELATIONS	728
<i>Платонова Євгенія Олегівна</i> ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	730
<i>Валянська Тетяна Петрівна</i> СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ПОЗАСУДОВЕ», «ДОСУДОВЕ» ТА «АЛЬТЕРНАТИВНЕ» ВИРІШЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ СПОРІВ	732
<i>Слепньова Катерина Вадимівна</i> ПРИНЦИПИ ВЕДЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ В УКРАЇНІ	735

СЕКЦІЯ 18. ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

<i>Шамша Ігор Володимирович</i> ФІЛОСОФІЯ МЕДІЙНИХ ПРАКТИК: КОНЦЕПТУАЛЬНІ КОНТУРИ	738
<i>Аксьонова Віра Ігорівна, Алексєєнко Анастасія Андріївна</i> ВПЛИВ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ НА АНТРОПОЛОГІЗАЦІЮ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ СУПЕРЕЧЛИВИХ АСПЕКТІВ ТЕХНОГЕННОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ	740
<i>Єременко Олександр Михайлович</i> ПРИНЦИПИ СПОЛУЧУВАНOSTІ ПОЗИЦІЙ В ЦІЛІСНОМУ ФІЛОСОФСЬКОМУ СВІТОГЛЯДІ	742
<i>Smaznova Iryna</i> LAW & FORGIVENESS	744
<i>Капустіна Надія Борисівна</i> ЦИФРОВИЙ ПРОСТІР: КОНФЛІКТОГЕННИЙ АСПЕКТ	746
<i>Крижановська Тетяна Олександрівна</i> ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ ДЖ. РОУЛЗА	749
<i>Токар Людмила Вікторівна</i> КІЛЬКІСНИЙ ВИРАЗ КВАНТОРІВ ІСНУВАННЯ. АНАЛІЗ АСПЕКТІВ ЗАВДАНЬ ТЗНК	751
<i>Котовська Анастасія Вікторівна</i> ВПЛИВ АГНОТОЛОГІЇ НА РОЗВИТОК ПРАВОВИХ СИСТЕМ	753

СЕКЦІЯ 19. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СВІТОВИХ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ

<i>Кормич Людмила Іванівна, Краснопольська Тетяна Миколаївна</i> БРЕНДИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОЗИЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ	756
<i>Вітман Костянтин Миколайович</i> ВПЛИВ ПОЛІТИЧНИХ РЕЖИМІВ ГЕОПОЛІТИЧНИХ АВТОКРАТИЧНИХ ЦЕНТРІВ НА ЕТНОПОЛІТИЧНУ СФЕРУ КАЗАХСТАНУ	758
<i>Мамонтова Елла Вікторівна</i> ЕТАПИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО КУРСУ УКРАЇНИ	760
<i>Завгородня Юлія Володимирівна</i> СУЧАСНА АДАПТАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ У КІБЕРПРОСТІР	763

Despite the popularity of the concepts presented by Darwin, Marx and Freud, in the modern world tolerance is gaining increasing recognition and is increasingly defending its place in a number of universal humanistic values. Probably, without the affirmation of tolerance as one of the values against aggression in the mass consciousness, the existence of society in the period of globalization becomes problematic. The manifestation of tolerance is an urgent need of the human community. Tolerance is a value that ensures unity in diversity. It makes it possible to achieve a culture of peace and contributes to its replacement of the anticulture of militarism.

Tolerance is an integral property, an attribute of dialogue at any level of communication, which allows us to go beyond the opposition of “friend or enemy”. It ensures the development of man and society. Tolerance is a free choice that a person makes not under pushing, but in accordance with his wish and conscience. It consists not only in the conscious suppression of the feeling of rejection caused by «the other», but also in the mood for understanding and dialogue with the other. Tolerance implies recognition and respect for the right of the «other» to be different. Human existence assumes free, conscious choice. Therefore, true tolerance needs the presence of a necessary condition – a choice between tolerant and intolerant (even aggressive, violent) behavior, between a conscious renunciation of aggression in favor of tolerance.

Tolerance is a value of modern society, which is manifested in the right of all individuals to be different. It gives sustainable harmony between different faiths, political, ethnic and other social groups. It provides respect for the diversity of different world cultures, civilizations and races. It makes available for understanding and cooperation with people who differ in appearance, language, beliefs, customs and religions.

Ключові слова: прощення, насильство, право, толерантність, покарання.

Keywords: forgiveness, violence, law, tolerance, punishment.

Капустіна Надія Борисівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри філософії, кандидат юридичних наук, доцент*

ЦИФРОВИЙ ПРОСТІР: КОНФЛІКТОГЕННИЙ АСПЕКТ

Сучасна реальність характеризується колосальним зростанням інтеграції у життя і діяльність людини цифрових комунікаційних ресурсів. Цифровий простір стає найпоширенішим явищем з динамічною структурою, яка будує нове поле для комунікації, де комунікація зачіпає і сферу міжособистісного спілкування, і сферу взаємодії особи, суспільства, держави. Цифрові комунікації – це обмін цифровим контентом у мережевому середовищі з використанням онлайн-технологій, інтернету та різноманітних технічних засобів, що дають змогу обробляти, зберігати й поширювати інформацію [1, с. 7]. Цифрова епоха характеризується багатовимірністю зв'язків та амбівалентністю відносин: з одного боку, перед людиною розкриваються комунікативні свободи, з іншого – виникають нові форми залежності, ризики та конфлікти. Комунікація може бути ефективною та неефективною. Під ефективною комунікацією ми розуміємо навмисну передачу інформації, а також отримання та інтерпретацію її точно в тому вигляді, в якому це передбачалося при її передачі та її подальшому використанні. Внаслідок неефективної комунікації у цифровому просторі відбуваються конфлікти, де комунікація може бути навмисною або ненавмисною, мати на меті передачу точної інформації або введення в оману, інформація може бути точною або неточною, точно прийнята інформація може бути адекватною або неадекватно інтерпретована. Сама комунікація, може бути вербальною чи не вербальною, прямою чи непрямою. Згідно зі статистичними даними майже половина користувачів інтернету перебувають у стані конфлікту: піддаються онлайн образам, загрозам,

онлайн переслідуванням тощо. Яскравим прикладом конфліктів є ведення так званої «інформаційної війни», коли суб'єкти конфлікту, прагнуть вплинути один на одного, використовуючи при цьому досягнення цифрових технологій. Конфлікти у цифровому просторі засновані на протистоянні цифрової агресії та етичного самоконтролю та виражають трансформоване уявлення про моральну відповідальність. Причини конфлікту можуть бути різними – це і непорозуміння, і розходження смаків, поглядів, думок, суджень, неприйнятність одними людьми манери спілкування інших. Ситуація посилюється високим рівнем анонімності користувачів цифрового простору, які нерідко приховують свою справжню особу під різними «ніками». Тому рівень побутової агресії при спілкуванні у соціальних мережах значно вищий, ніж у фізичній, повсякденній реальності. Саме так створюється благодатний ґрунт для соціальних конфліктів. Агресивна поведінка користувачів у цифровому просторі створюють загрози порушення цілісності інформаційних потоків, розпалювання соціальних конфліктів. Усі цифровому просторі ми можемо зустріти різні види комунікативної поведінки. Виділяють такі типи комунікативної поведінки: *конфліктогенна* – провокує конфлікт, який виникає, коли потреби однієї людини заважають задоволенню потреб іншої. Недоброзичливий стиль спілкування, допускає використання конфліктогенів під час спілкування; негативна оцінка особистості та вчинків; звинувачення на адресупартнера; зумовлює виникнення конфлікту; *нейтральна* – нейтральний стиль спілкування; спілкування без конфліктогенів; відсутність оцінок; відмова від звинувачення, об'єднання провини, спільність; дотримання правил поведінки; *синтонна* – це поведінка, яка відповідає очікуванням співрозмовника [2, с. 104]. При конфліктогенній поведінці комуніканти свідомо чи підсвідомо створюють конфліктні ситуації, а при синтонній поведінці комуніканти намагаються будь-якими способами уникнути виникнення конфлікту. Є кілька факторів, які радикально змінюють якість комунікації у мережі та підвищують рівень її конфліктогенності. По-перше, відсутність фізичної взаємодії із співрозмовником. Це дає можливість приховати свою особистість, чи створити фейкову особистість, як наслідок дозволити собі певну поведінку з одного боку бути різкішим, але з іншого – більш відкритим і щирим. По-друге, нелінійність хронології розмови. Це дає можливість одразу не відповідати на повідомлення, витримати паузу. За цей час позбутися емоцій, запастися фактичними доказами правоти своєї точки зору і краще продумати особисту позицію. По-третє, деперсоналізація облікового запису. Існує досить стійка група користувачів, яка воліє спілкуватися в мережі тільки з тими, хто відомий їм у реальному просторі, інші навпаки, насолоджуються анонімним спілкуванням [3].

За джерелом виникнення можна виділити наступні види конфліктів: особистісні конфлікти (синоніми: внутрішньоособистісні, внутрішні, інтрасуб'єктивні, інтраперсональні, психологічні), які виникають при зіткненні протилежних мотивів, потреб, інтересів людини; міжособистісні конфлікти – цей різновид конфліктів виникає за наявності проблемної ситуації, в якій учасники переслідують несумісні цілі; дотримуються несумісних цінностей і норм, намагаючись реалізувати їх у взаємостосунках один з одним; одночасно в гострій конкурентній боротьбі прагнуть до досягнення однієї й тієї ж мети; міжгрупові конфлікти, в яких у якості конфліктуючих сторін виступають соціальні групи, що переслідують несумісні цілі. Нерідко цей вид конфліктів є результатом міжособистісного конфлікту, коли опонентів підтримують їх однодумці [4, с. 23–24].

Цілком особливою темою конфліктної ситуації у цифровому просторі є проблема «тролінгу» – навмисного виведення співрозмовника із зони психологічного комфорту з метою викликати конфлікт за допомогою провокаційних повідомлень та контенту. На багатьох ресурсах подібні стратегії заборонені, проте за кілька десятиліть встигла скластися своєрідна культура тролінгу. Це, у свою чергу, спричинило поділ тролінгу на «тонкий» (красиві, завуальовані інтелектуальні провокації) та «товстий» (відкриті банальні провокації). Тролінг, суттєво гальмує принципи соціалізації в інтернет-спільнотах, роблять його неприйнятним, навіть небезпечною практикою для спільнот [5, с. 24]. Якщо другий варіант тролінгу однозначно засуджу-

ється практично на всіх ресурсах, перший варіант вітається в деяких спільнотах. Проте, незважаючи на поступове формування правил цифрової комунікації, висока фрагментованість мережі не дозволяє сформулювати єдині норми спілкування для всіх. З одного боку, це продиктовано тим, що стиль спілкування людини у віртуальній сфері (як, втім, і в офлайн-просторі) дозволяє встановити дистанцію з співрозмовником. Це виражається через стилістичні норми спілкування, такі як звернення до співрозмовника на «ти» або «ви», вживання в листуванні емоджі (схематичних зображень і візуальних образів, що передають настрій). З іншого боку, стиль спілкування кожному конкретному ресурсі задається специфікою цього ресурсу. Бажання створювати закрите середовище, де однодумцям дозволено трохи більше, ніж постороннім, зобов'язує розміщувати «дисклеймери, що інформують про можливий неприйнятний зміст матеріалу (нецензурна лексика, сцени насильства, матеріали для повнолітніх)». Розвиток конфліктів між користувачами цифрового простору не виключає «перенесення» рівня протистояння на соціальну групу чи спільність, представником якої є конкретний інтернет-користувач. Гострота віртуального конфлікту може бути зумовлена відсутністю тих традиційних бар'єрів соціальної обстановки, які діють у фізичній, але іноді не працюють у віртуальній реальності. Саме анонімність, технічна опосередкованість і, одночасно, легкість встановлення та підтримки контакту сприяють тому, що найчастіше користувачі у ситуації конфлікту не соромляться у висловлюваннях, залучають на свій бік інших користувачів, створюють фейкові сторінки для «атак» на інший бік конфлікту. При цьому учасники конфлікту експліцитно або імпліцитно апелюють до можливості перенесення конфліктної ситуації у фізичну реальність, до «зустрічі» (зіткнення) у звичайному, а не віртуальному житті.

Отже, у конфлікті немає кордонів, йому властиво виникати у всіх сферах життєдіяльності. Цифрова епоха з одного боку, перед людиною розкриває комунікативні свободи, з іншого сприяє розвитку нових форм ризиків та конфліктів. Тому слід пам'ятати про базові правила цифрової комунікації та її конфлітогенний потенціал.

Список використаних джерел

1. Олтаржевський Д. О. Цифрові комунікації : навч. посіб. із дисципліни «Медіавиробництво: промоція». Київ : ННІЖ КНУ ім. Тараса Шевченка, 2023. 120 с.
2. Грабовець І. В. Фреймінг та медіамейкерство як форми комунікативної поведінки. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики*: зб. наук. праць / Класичний приват. ун-т. Запоріжжя, 2019. Вип. 83. С. 102–108.
3. Fracchiolla B., Romain C. Violence verbale et communication numérique écrite: la communication désincarnée en question. *Le Français parlé dans les médias : Discours, médias, technologies : que change le numérique ?* Université Paul-Valéry Montpellier III - Praxiling UMR 5267 CNRS., Jan 2013, Montpellier, France.
4. Конфліктологія : конспект лекцій : для підготовки магістрів усіх форм навчання. Київ : ДЕТУТ, 2008. 293 с.
5. Капустіна Н. Б. «Тролінг» у системі інтернет-комунікації: аналіз явища. *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень* : матеріали Міжнар. наук.- практ. конф. (м. Одеса, 19 трав. 2023 р.) : у 2 т. / за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса, 2023. Т. 1. С. 22–25.

Ключові слова: цифровий простір, комунікація, цифрова комунікація, конфлікт, тролінг.

Keywords: digital space, communication, digital communication, conflict, trolling.